

Homo sapiens'in Tarihsel Kronolojisi

Primat Öncüllerden Modern Medeniyete Evrimsel ve Kültürel Kilometre Taşları

Bu belge, *Homo* cinsinin ilk evrimsel adımlarından başlayarak, doğrudan kendi türümüz olan *Homo sapiens*'in dünya üzerindeki yayılımını, davranışsal gelişimini ve medeniyeti inşa sürecini kronolojik olarak sunmaktadır.

Zaman Dilimi	Tür / Dönüm Noktası	Temel Özellikler ve Kilometre Taşları	Coğrafya
MÖ 3,9 – 2,9 Milyon Yıl	Australopithecus afarensis	İki ayak üzerinde dik yürüyebilen ilk kalıcı adımlardır. Beyin hacmi henüz şempanze boyutundadır (Meşhur "Lucy" fosili). Türümüzün doğrudan ait olmadığı bir öncü gruptur.	Doğu Afrika
MÖ 2,4 – 1,4 Milyon Yıl	Homo habilis	" Becerikli İnsan ". Taşları bilinçli olarak yontup ilk aletleri (Oldowan teknolojisi) üreten türdür. İnsan (<i>Homo</i>) cinsinin resmi başlangıcı kabul edilir.	Doğu ve Güney Afrika
MÖ 1,9 Milyon – 110.000 Yıl	Homo erectus	" Dik İnsan ". Ateşi kontrol etmeyi başardı, gelişmiş avcılık teknikleri kullandı. Afrika kıtasının dışına (Asya ve Avrupa'ya) göç eden ilk insan türüdür.	Afrika, Asya, Avrupa
MÖ 700.000 – 200.000 Yıl	Homo heidelbergensis	Neandertallerin, Denisovalıların ve modern insanın (<i>Homo sapiens</i>) doğrudan ortak atasıdır. Büyük avları organize şekilde avlayabilen gelişmiş bir topluluk yapısına sahiptiler.	Afrika ve Avrupa
MÖ 300.000	Arkaik Homo sapiens	Türümüzün biyolojik olarak ilk ortaya çıkışıdır (Fas/Jebel Irhoud). Anatomik olarak modern insana büyük oranda benzer ancak kafatası ve kaş kemerleri daha kalındır.	Afrika
MÖ 200.000 – 160.000	Anatomik Modern Homo sapiens	Anatomik olarak tamamen modern insan formu sabitleşmiştir (Etiyopya/Omo ve Herto fosilleri). Yuvarlak kafatası yapısı ve belirgin çene ucu gibi modern özellikler oturdu.	Doğu Afrika
MÖ 70.000	Bilişsel Devrim	Soyut düşünme, karmaşık dil, sembolik sanat ve ortak planlama yeteneğinin başladığı	Afrika

Zaman Dilimi	Tür / Dönüm Noktası	Temel Özellikler ve Kilometre Taşları	Coğrafya
		kültürel sıçramadır. Mağara sanatları ve takı yapımı bu döneme tarihlenir.	
MÖ 60.000	Afrika'dan Büyük Çıkış	Küçük Homo sapiens grupları Afrika'yı kalıcı olarak terk ederek tüm Avrasya'ya yayıldı. Yol boyunca Neandertaller ve Denisovalılar ile karşılaşp genetik olarak melezleştiler.	Küresel (Avrasya)
MÖ 45.000 – 40.000	Avrupa'ya Giriş (Cro-Magnon)	Modern insan Avrupa'ya ulaştı. Gelişmiş mağara resimleri (Lascaux, Altamira) ve kemikten müzik aletleri yapıldı. Bu dönemde Avrupa'daki yerli Neandertal nüfusu tükendi.	Avrupa
MÖ 20.000 – 15.000	Amerika'ya Geçiş	Buzul Çağı'nın zirvesinde, donmuş Bering Boğazı'nı (kara köprüsü) yürüyerek geçen Homo sapiens Amerika kıtasına ayak bastı. Antarktika hariç tüm kıtalar iskan edilmiş oldu.	Amerika Kıtası
MÖ 10.000 (Günümüzden ~12.000 Yıl Önce)	Tarım Devrimi & Yerleşik Hayat	Avcı-toplayıcılıktan yerleşik hayata geçiş başladı. Bitkiler ve hayvanlar evcilleştirildi; ilk kalıcı köyler ve Göbeklitepe gibi anıtsal inanç merkezleri kuruldu.	Bereketli Hilal (Anadolu/ Mezopotamya)

Antropolojik ve Evrimsel Not:

- **Alet Yapımı (Homo habilis):** Fiziksel sınırların teknolojiyle aşılmasının ilk adımıdır.
- **Bilişsel Devrim (Homo sapiens - MÖ 70.000):** Hayal gücü ve dil sayesinde büyük kitlelerin ortak bir amaç etrafında toplanmasını sağlamıştır.
- **Tarım Devrimi (MÖ 10.000):** Besin üretiminin kontrol altına alınmasıyla bugünkü şehirlerin, yazının ve modern medeniyetin temelleri atılmıştır.